PALÆSTINA – FOLKEDRABET, DEN INTERNATIONALE MEDSKYLDIGHED OG FORFØLGELSEN AF DEM, DER GØR MODSTAND

Det, der foregår i Palæstina, kan ikke længere reduceres til en almindelig militær konflikt mellem Israel og Hamas. Vi står over for en af vor tids alvorligste humanitære og folkeretlige katastrofer – et folkedrab, en fortsat besættelse og en systematisk ødelæggelse af de livsbetingelser, som det palæstinensiske folk er afhængigt af.

Men tragedien handler ikke alene om Israels handlinger. Den handler også om de internationale magter, der muliggør dem, de politiske institutioner, der beskytter dem, og de palæstinensiske magthavere, der undertrykker deres egen befolkning.

FN: Israel begår folkedrab i Gaza

Den 16. september 2025 konkluderede FN's uafhængige undersøgelseskommission, at Israel har begået og fortsat begår folkedrab mod palæstinenserne i Gaza.

Kommissionen identificerede fire af folkedrabskonventionens fem handlingstyper og fandt, at den nødvendige hensigt til helt eller delvist at ødelægge den palæstinensiske gruppe i Gaza var til stede.

Det var ikke en løs politisk anklage, men en alvorlig juridisk konklusion fra et officielt FN-undersøgelsesorgan.

Men udviklingen stoppede ikke dér.

Den 14. oktober 2026 offentliggjorde FN's undersøgelseskommission sin nye rapport til Generalforsamlingen, A/81/430. Rapporten undersøger israelske og palæstinensiske sikkerhedsstyrkers drab, vold og overgreb siden oktober 2023.

Kommissionen bekræfter, at israelske myndigheder og styrker fortsat begår folkedrabshandlinger med den hensigt helt eller delvist at ødelægge palæstinenserne i Gaza.

Selv efter våbenhvilen i oktober 2025 fortsatte israelske styrker ifølge rapporten med at anvende tunge våben, artilleri, droner og snigskytter mod områder med en tæt civilbefolkning.

Frem til 30. september 2026 var mere end 1.431 mennesker blevet dræbt og 5.026 såret i Gaza efter våbenhvilen. Blandt de dræbte var mindst 300 børn og 130 kvinder.

FN beskriver desuden, hvordan den såkaldte Yellow Line gradvist har bevæget sig længere ind i Gaza og reelt fungerer som en ny grænse, der udvider Israels territoriale kontrol.

Det er altså ikke en afsluttet forbrydelse, som verden blot skal se tilbage på. FN dokumenterer fortsatte folkedrabshandlinger, mens den internationale våbenhvile og fredsretorik består.

USA's ansvar – våben, militær støtte og diplomatisk beskyttelse

USA har gennem omfattende våbenleverancer, militær bistand, efterretningssamarbejde og diplomatisk støtte været en afgørende støtte for Israel.

Det rejser et uomgængeligt spørgsmål om internationalt medansvar:

Hvilket ansvar har en stat, der fortsætter med at levere våben og militær støtte, når der foreligger alvorlige og omfattende juridiske konklusioner om folkedrab?

Folkedrabskonventionens artikel I forpligter stater til at forebygge og straffe folkedrab. Den Internationale Domstol har fastslået, at forebyggelsespligten aktiveres, når en stat får kendskab til en

alvorlig risiko for folkedrab.

Det betyder ikke, at enhver våbenleverance automatisk udgør medvirken til folkedrab. Men stater kan ikke fralægge sig deres internationale forpligtelser ved blot at henvise til diplomatiske alliancer eller strategiske interesser.

USA's politiske og militære støtte må derfor vurderes i lyset af de konkrete handlinger, den tilgængelige viden og statens mulighed for at forhindre yderligere forbrydelser.

Man kan ikke på den ene side hævde at forsvare menneskerettigheder og international ret og på den anden side opretholde den militære støtte, der bidrager til at fastholde de forhold, som FN dokumenterer.

Den palæstinensiske myndighed – når også egne magthavere forfølger modstanden

Og her kommer en anden, særdeles alvorlig dimension, som alt for ofte bliver overset.

Den palæstinensiske selvstyremyndighed (PA), der burde repræsentere og beskytte den palæstinensiske befolkning, er selv blevet genstand for alvorlig kritik fra FN for undertrykkelse af sin egen befolkning.

I rapport A/81/430 retter FN's undersøgelseskommission en direkte og alvorlig kritik mod selvstyremyndighedernes sikkerhedsstyrker.

Kommissionen dokumenterer blandt andet:

1. Vilkårlige anholdelser og tilbageholdelser af politiske kritikere, aktivister, journalister og menneskerettighedsforkæmpere.
1. Trusler, intimidering, tortur og anden mishandling af personer, der kritiserer selvstyremyndighederne.
1. Voldelig opløsning af demonstrationer, herunder protester mod selvstyremyndighederne og krigen i Gaza.
1. Angreb på journalister og kvinder, der dokumenterer og offentliggør overgreb.
1. Drab på personer i forbindelse med sikkerhedsstyrkernes operationer og manglende uafhængige efterforskninger.
1. Tilbageholdelse af samvittighedsfanger og tilfælde, hvor myndighederne angiveligt har ignoreret retskendelser om løsladelse.

FN beskriver blandt andet en kvindelig journaliststuderende i Jenin, som blev dræbt den 28. december 2024. Hun havde dokumenteret overgreb begået af selvstyremyndighedernes sikkerhedsstyrker og offentliggjort kritisk materiale på sociale medier. Ifølge vidner var hun blevet truet af et medlem af sikkerhedsstyrkerne dagen før sin død.

Kommissionen undersøgte også drabet på en mand og sårede en 15-årig dreng under en sikkerhedsoperation i december 2024. Den konkluderede, at sikkerhedsstyrkerne havde anvendt ulovlig og overdreven dødelig magt, og at staten Palæstina dermed havde krænket retten til liv og personlig sikkerhed.

Endnu mere alvorligt er rapportens beskrivelse af sikkerhedssamarbejdet mellem selvstyremyndighederne og Israel.

Under operationen Protect the Homeland i Jenin i december 2024 og januar 2025 gennemførte PA's sikkerhedsstyrker operationer mod palæstinensiske væbnede grupper. FN rapporterer, at operationen skete med israelske myndigheders godkendelse og koordinering. Israel iværksatte efterfølgende sin egen militære operation i området.

FN beskriver også en såkaldt revolving door-praksis, hvor personer, der tilbageholdes af den ene myndighed, senere kan blive tilbageholdt af den anden.

Det er et alvorligt spørgsmål, når en palæstinensisk myndighed samarbejder sikkerhedsmæssigt med den besættelsesmagt, der samtidig gennemfører militære operationer, besættelse og omfattende overgreb mod den befolkning, myndigheden hævder at repræsentere.

Kommissionens samlede konklusion er, at den palæstinensiske myndighed fortsat undertrykker civile og politiske modstandere, herunder journalister og menneskerettighedsforkæmpere, og at denne undertrykkelse har ført til drab, fysisk og psykisk skade og en stadig mindre plads til civilsamfundet.

Det er vigtigt at understrege, at rapporten ikke fastslår, at alle de forfulgte aktivister specifikt blev målrettet, fordi de bekæmpede folkedrabet. Den dokumenterer imidlertid både undertrykkelse af kritikere og protester mod krigen i Gaza.

> **Det er en afsløring, der fortjener samme opmærksomhed som de israelske overgreb.**

Palæstinensisk selvbestemmelse kan ikke reduceres til retten til at have en palæstinensisk regering. Det handler også om befolkningens ret til at kritisere sine ledere, organisere sig, demonstrere, dokumentere forbrydelser og gøre modstand mod undertrykkelse uden at blive truet, tortureret, fængslet eller dræbt.

En palæstinensisk myndighed, der undertrykker sin egen befolkning og samarbejder sikkerhedsmæssigt med besættelsesmagten, må også holdes ansvarlig.

To niveauer af undertrykkelse – ét grundlæggende krav om ansvarlighed

Der er en afgørende forskel på Israels ansvar som besættelsesmagt og selvstyremyndighedernes ansvar som palæstinensisk myndighed. De to kan ikke sidestilles i omfang, karakter eller juridisk ansvar.

Men begge skal vurderes efter international ret.

Israel skal holdes ansvarlig for folkedrab, krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden og den ulovlige besættelse.

Selvstyremyndighederne skal holdes ansvarlige for overgreb mod deres egen befolkning, vilkårlige tilbageholdelser, tortur, ulovlig magtanvendelse og undertrykkelse af politiske og civile rettigheder.

Ingen regering, ingen myndighed og ingen politisk bevægelse har ret til at kræve immunitet for sine handlinger, blot fordi den hævder at repræsentere en undertrykt befolkning.

Og ingen palæstinensisk aktivist skal være nødt til at vælge mellem israelsk undertrykkelse på den ene side og palæstinensisk myndighedsundertrykkelse på den anden.

> **Retten til at gøre modstand mod folkedrab må ikke blive erstattet af en pligt til at adlyde sine egne magthavere.**

Det palæstinensiske folk har ret til frihed, selvbestemmelse, værdighed og politisk repræsentation – ikke blot til at blive administreret af en myndighed, der ikke tåler kritik.

Den nyeste FN-rapport viser derfor noget, som den internationale debat alt for ofte ignorerer: Kampen for Palæstina handler ikke alene om at standse Israels forbrydelser. Den handler også om at sikre, at det palæstinensiske folk selv får frihed til at bestemme sin fremtid.

> **Ingen retfærdighed uden ansvarlighed. Ingen selvbestemmelse uden frihed. Ingen befrielse, hvis modstanden mod undertrykkelse selv bliver undertrykt.**

DANMARK – DEN POLITISKE, MILITÆRE, ØKONOMISKE OG JURIDISKE MEDVIRKEN

Danmark kan ikke erklære sig neutral, mens danske ressourcer understøtter Israels krigsførelse

Når vi taler om international medskyldighed, er det nødvendigt også at rette blikket mod Danmark.

For Danmark er ikke blot en udenforstående observatør, der kommenterer udviklingen fra sidelinjen. Danmark har konkrete politiske, militære, industrielle, logistiske og økonomiske forbindelser til den militære infrastruktur, som Israel benytter.

Den danske regering har gentagne gange erklæret sin støtte til international ret, menneskerettigheder og beskyttelse af civile. Danske politikere har fordømt overgreb, udtrykt bekymring og opfordret til tilbageholdenhed.

Men politiske erklæringer er værdiløse, hvis de ikke omsættes til handling.

Når en stat har kendskab til en alvorlig risiko for folkedrab og fortsat tillader aktiviteter, der kan bidrage til at opretholde forbrydelserne eller den ulovlige besættelse, opstår der et spørgsmål om statens internationale ansvar.

Danmark skal derfor vurderes på sine faktiske handlinger – ikke på sine pressemeddelelser.

1. Den danske regering og Folketinget – politiske erklæringer uden konsekvent handling

Danmark har siden oktober 2023 haft adgang til omfattende dokumentation om Israels militære operationer, ødelæggelserne i Gaza og de alvorlige overtrædelser af international humanitær ret.

I januar 2024 fastslog Den Internationale Domstol, at de rettigheder, Sydafrika påberåbte sig under folkedrabskonventionen, var plausible, og at der forelå en reel og overhængende risiko for uoprettelig skade på de beskyttede rettigheder. Domstolen pålagde Israel foreløbige foranstaltninger.

I juli 2024 konkluderede ICJ, at Israels fortsatte tilstedeværelse i de besatte palæstinensiske områder er ulovlig, og at andre stater har pligt til ikke at anerkende eller bistå opretholdelsen af den ulovlige situation.

I september 2025 konkluderede FN's undersøgelseskommission, at Israel havde begået folkedrab i Gaza.

Den 26. oktober 2026 offentliggjorde kommissionen endnu en alvorlig konklusion: Israel har begået krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden i de besatte palæstinensiske områder, samtidig med at folkedrabshandlingerne fortsætter i Gaza.

Der er dermed ikke tale om en pludselig eller uforudsigelig juridisk udvikling.

Den danske stat har gennem en længere periode haft adgang til oplysninger, der burde have udløst en langt mere konsekvent gennemgang af alle danske forbindelser til Israels militære aktiviteter.

Alligevel har Danmark ikke indført et generelt våbenembargo mod Israel, ikke sikret en fuldstændig offentlig og uafhængig undersøgelse af alle relevante danske leverancer og ikke etableret en tilstrækkelig effektiv mekanisme til at sikre, at danske virksomheder og institutioner ikke bidrager til de ulovlige aktiviteter.

Det er ikke tilstrækkeligt at henvise til, at myndighederne foretager individuelle vurderinger, eller at Danmark følger internationale aftaler.

International ret er ikke en valgfri politisk rettesnor. Den er en retlig forpligtelse.

2. Bilaterale aftaler med tredjelande ophæver ikke folkedrabskonventionen

Et af de mest problematiske forhold ved Danmarks våbenpolitik er den måde, eksporten af danske F-35-komponenter håndteres på.

Danmark deltager i det internationale F-35-program og leverer komponenter til kampflyene gennem det amerikanske produktions- og leverancesystem.

Den danske regering har gentagne gange fremhævet, at eksporten ofte går til USA, og at den endelige bruger af komponenterne ikke nødvendigvis er kendt på eksporttidspunktet.

Denne konstruktion rejser et grundlæggende juridisk spørgsmål:

Kan Danmark undgå sine internationale forpligtelser ved at sende militære komponenter til USA, når komponenterne indgår i et våbensystem, der efterfølgende leveres til Israel?

Svaret er, at en mellemstation eller en bilateral aftale ikke i sig selv fritager Danmark for det ansvar, der følger af international ret.

FN's våbenhandelstraktat, Arms Trade Treaty (ATT), artikel 6, stk. 3, fastslår udtrykkeligt, at en stat ikke må godkende overførsel af konventionelle våben, hvis den på tidspunktet for godkendelsen har kendskab til, at våbnene eller materiellet vil blive anvendt til folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, alvorlige brud på Genèvekonventionerne eller andre opregnede krigsforbrydelser.

Artikel 7 indeholder desuden krav om risikovurdering og afslag, hvis de relevante risici ikke kan afbødes.

Det er derfor ikke tilstrækkeligt at henvise til, at USA er den formelle modtager.

Danmark er fortsat ansvarlig for sine egne eksporttilladelser og skal vurdere de faktiske omstændigheder, herunder kendte slutbrugere og den sandsynlige anvendelse.

Det samme følger af de almindelige regler om traktatforpligtelser. Wienerkonventionens artikel 26 og 27 fastslår, at traktater skal opfyldes i god tro, og at en stat ikke kan påberåbe sig national ret som begrundelse for ikke at opfylde sine internationale forpligtelser.

En bilateral forsvars- eller samarbejdsaftale mellem Danmark og USA kan således ikke ophæve eller tilsidesætte Danmarks forpligtelser efter folkedrabskonventionen, våbenhandelstraktaten eller FN-pagten.

En bilateral våbenaftale med et tredjeland overskriver ikke folkedrabskonventionen.

Det er et helt centralt princip, som den danske regering ikke kan tale sig udenom.

3. Terma, Multicut, Saab Denmark og Flatirons – dansk industri i F-35-kampflyenes forsyningskæde

Danmark har en direkte industriel interesse i F-35-programmet.

Danwatch og Dagbladet Information har gennem undersøgende journalistik identificeret fire danske virksomheder, som med sikkerhed leverede komponenter, software eller relaterede ydelser til F-35-programmet på tidspunktet for deres undersøgelse:

1. **Terma A/S:** Leverer en række komponenter til F-35, herunder dele til flyets våbenophæng og andre strukturelle komponenter.
1. **Multicut A/S:** Producerer forskellige aluminiums- og strukturkomponenter til flyet.
1. **Saab Denmark:** Har leveret dele til flyets selvbeskyttelsessystem.
1. **Flatirons Solutions:** Har leveret og vedligeholdt software relateret til flyprogrammet.

Danwatch har desuden dokumenteret, at Terma-komponenter indgår i israelske F-35-fly, og at et danskudstyret israelsk F-35-fly deltog i angrebet på Mawasi i Gaza den 13. juli 2024.

Angrebet ramte et område, hvor civile havde søgt tilflugt. Der blev anvendt flere ton tunge bomber, og angrebet medførte omfattende civile tab.

Det er et konkret eksempel på, at danskproducerede komponenter indgår i et militært system, som Israel anvender i Gaza.

Det er særligt problematisk, at de danske myndigheder fortsat tillader, at danske virksomheder deltager i et militært produktionssystem, hvis slutprodukter anvendes af en stat, som FN's undersøgelseskommission har fundet begår folkedrab.

Danmark har ikke alene en politisk interesse i F-35-programmet. Danmark har også et ansvar for at sikre, at dansk produktion ikke bidrager til alvorlige internationale forbrydelser.

Og dette ansvar forsvinder ikke, fordi komponenterne samles i USA.

4. Mærsk, DSV og H. Folmer – den danske logistiske forbindelse

Militær støtte handler ikke kun om at producere våben.

Den handler også om transport, fragt, havne, skibe, forsyningskæder og den logistiske infrastruktur, der gør det muligt at flytte militært materiel fra producent til slutbruger.

Her optræder flere danske virksomheder.

Mærsk

Den undersøgende journalistiske organisation Danwatch offentliggjorde i februar 2025 en omfattende undersøgelse af Mærsks transport af militært materiel til Israel.

Undersøgelsen byggede blandt andet på fragtbreve og transportdata og dokumenterede, at Mærsk i perioden fra september 2023 til september 2024 havde transporteret tusindvis af ton militært udstyr og komponenter til Israel.

Blandt transporterne var dele til pansrede køretøjer og militære taktiske køretøjer.

Danwatch dokumenterede blandt andet transporter af HEMTT-militærkøretøjer og andre militære komponenter.

Undersøgelsen viste også, at Mærsk-fartøjer havde transporteret militært materiel fra USA til Israel via internationale transportruter.

Mærsk har på sin side erklæret, at virksomheden ikke transporterer våben eller ammunition til aktive konfliktzoner, og at den foretager skærpet kontrol af fragt til konfliktområder.

Men den dokumenterede transport af militært materiel rejser stadig et grundlæggende spørgsmål om virksomhedens ansvar for de forsyningskæder, den stiller til rådighed.

DSV og H. Folmer & Co.

I maj 2026 offentliggjorde The Ditch en undersøgelse med titlen:

Danish ship transporting tonnes of weapons through Spanish waters to Israel – arranged by DSV.

Undersøgelsen omhandlede transport af våben og militært udstyr til Israel på et danskflaget skib tilhørende H. Folmer & Co., hvor DSV ifølge undersøgelsen havde arrangeret transporten.

Sagen blev efterfølgende rejst politisk i Folketinget.

Den 17. juni 2026 stillede Trine Pertou Mach et skriftligt spørgsmål til erhvervsministeren om, hvorfor et dansk rederi kunne transportere våben og militært udstyr til Israel på skibe under dansk flag, og hvilke muligheder danske myndigheder havde for at gribe ind.

Ministerens endelige svar blev offentliggjort den 25. juni 2026.

Det er bemærkelsesværdigt, at der således foreligger en konkret parlamentarisk behandling af spørgsmålet om dansk transport af militært materiel til Israel.

Det er ikke tilstrækkeligt, at regeringen blot registrerer sådanne oplysninger eller henviser til, at virksomhederne skal overholde gældende regler.

Der må foretages en konkret undersøgelse af:

1. Hvilket militært materiel der transporteres.
1. Hvem der er afsender og slutmodtager.
1. Hvilken militær anvendelse materiellet har.
1. Om transporten sker direkte eller indirekte på vegne af israelske militære myndigheder.
1. Hvilken viden transportørerne har om slutbrugeren og anvendelsen.
1. Om transporterne er forenelige med Danmarks internationale forpligtelser.

Det er ikke nødvendigt, at en dansk virksomhed selv producerer en bombe for at kunne bidrage til en militær operation. Transport og logistisk understøttelse kan også være relevante former for bistand, afhængigt af den konkrete viden, hensigt og medvirken.

Og det er netop derfor, disse forsyningskæder skal undersøges.

5. Danmark kan ikke begrænse sit ansvar til Gaza – de samme militære systemer anvendes i hele regionen

Det danske ansvar handler ikke alene om Palæstina og Gaza.

De militære systemer, komponenter, våbenplatforme og logistiske forsyningskæder, som Danmark bidrager til, har en langt bredere anvendelse.

Israels F-35-kampfly indgår i landets militære kapacitet og har været anvendt i operationer mod blandt andet Iran, Syrien og Libanon.

De danske komponenter indgår i et internationalt våbensystem, der kan anvendes på tværs af forskellige militære operationer.

Når Danmark leverer komponenter til F-35-programmet, kan man derfor ikke alene vurdere konsekvenserne ud fra Gaza.

Det samme gælder transport af militært materiel til Israel.

Hvis danske virksomheder stiller transport- og logistikydelser til rådighed for militære forsyningskæder, må det undersøges, om materiellet efterfølgende anvendes i operationer, der overtræder international ret.

Israels militære angreb på Iran, Syrien og Libanon rejser selvstændige spørgsmål om FN-pagtens forbud mod magtanvendelse og om retten til selvforsvar.

Danmark kan ikke påberåbe sig én standard for Iran, en anden for Rusland og en tredje for Israel.

Folkeretten gælder uanset, hvem der udfører angrebene.

> **Danske virksomheder og myndigheder kan ikke fralægge sig ansvaret for de militære forsyningskæder, blot fordi de konkrete operationer foregår uden for Gaza.**

6. Den danske retstilstand – Oxfam, Amnesty og Mellemfolkeligt Samvirke fik ikke adgang til at få våbeneksportens lovlighed prøvet

Et af de mest alvorlige forhold i den danske sag er den manglende adgang til domstolsprøvelse.

I foråret 2024 anlagde Amnesty International Danmark, Oxfam Danmark, Mellemfolkeligt Samvirke og den palæstinensiske menneskerettighedsorganisation Al-Haq sag mod den danske stat.

Organisationerne ønskede at få stoppet dansk eksport af militære komponenter til Israel gennem F-35-programmet.

Deres påstand var, at eksporten var i strid med Danmarks internationale forpligtelser, herunder våbenhandelstraktaten og EU's fælles regler for våbeneksport, fordi der var en risiko for, at komponenterne kunne blive anvendt til alvorlige overtrædelser af international humanitær ret.

Østre Landsret afviste den 11. april 2025 sagen med henvisning til manglende retlig interesse.

Organisationerne ankede afgørelsen til Højesteret.

Den 18. marts 2026 stadfæstede Højesteret afvisningen.

Højesteret tog ikke stilling til, om den danske våbeneksport var lovlig eller ulovlig. Retten fandt, at organisationerne ikke havde den nødvendige retlige interesse til at få spørgsmålet prøvet.

Det betyder, at den centrale materielle problemstilling – om danske eksporttilladelser til F-35-programmet er forenelige med Danmarks internationale forpligtelser – ikke blev realitetsbehandlet i denne sag.

Det er en alvorlig retssikkerhedsmæssig problemstilling.

Når myndighedernes beslutninger om våbeneksport ikke kan prøves på initiativ af de organisationer, der arbejder med menneskerettigheder og humanitær beskyttelse, bliver den praktiske mulighed for uafhængig kontrol væsentligt begrænset.

Det er ikke det samme som, at danske politikere eller virksomheder er juridisk immune. Der kan fortsat være andre retlige veje, herunder andre sagsøgere, klageveje, parlamentarisk kontrol og strafferetlige undersøgelser, hvor betingelserne er opfyldt.

Men afgørelsen viser, at adgangen til at få prøvet statens eksportbeslutninger ved domstolene kan være meget snæver.

Og det rejser et fundamentalt demokratisk spørgsmål:

Hvis selv etablerede menneskerettighedsorganisationer som Oxfam, Amnesty og Mellemfolkeligt Samvirke ikke kan få prøvet lovligheden af statens beslutninger, hvem skal så kunne føre den nødvendige kontrol?

Det bliver særligt problematisk, når staten samtidig er den myndighed, der udsteder og administrerer de relevante tilladelser.

> **En stat bør ikke kunne undgå effektiv juridisk kontrol af sine egne beslutninger, fordi de mennesker og organisationer, der forsøger at få beslutningerne prøvet, ikke får adgang til domstolene.**

Det er ikke en acceptabel erstatning for retlig ansvarlighed, at regeringen blot erklærer sine egne beslutninger for lovlige.

7. Danske politikere og mainstreammedier – normalisering, bagatellisering og manglende ansvarlighed

Danmarks ansvar stopper ikke ved våbeneksport, transport og militærindustri.

Det omfatter også den politiske og offentlige håndtering af de dokumenterede forbrydelser.

Danske politikere har gentagne gange fremhævet behovet for at beskytte civile og overholde international ret. Men denne retorik står i et alvorligt misforhold til den manglende konsekvens i den praktiske politik.

Når FN's undersøgelseskommission konkluderer, at Israel begår folkedrab, bør det få konkrete politiske, økonomiske og retlige konsekvenser.

Når Den Internationale Domstol fastslår, at Israels fortsatte tilstedeværelse i de besatte områder er ulovlig, bør Danmark sikre, at hverken statslige eller private danske aktiviteter bidrager til at opretholde den ulovlige situation.

Når danske virksomheder transporterer militært materiel til Israel, bør regeringen undersøge transporterne og sikre, at gældende regler håndhæves.

Når danske våbenproducenter leverer komponenter til israelske kampfly, bør eksporttilladelserne underkastes en reel og uafhængig risikovurdering.

Det samme ansvar gælder medierne.

Danske mainstreammedier har en afgørende rolle i at informere befolkningen om internationale forbrydelser, statsligt ansvar og Danmarks egne forbindelser til konflikterne.

Når FN's juridiske konklusioner nedtones, når folkedrabet reduceres til en symmetrisk konfliktfortælling, og når Danmarks egen rolle i militære forsyningskæder ikke undersøges tilstrækkeligt, svækkes offentlighedens mulighed for at holde magthaverne ansvarlige.

Det er legitimt at diskutere FN's konklusioner, juridiske fortolkninger og de forskellige aktørers ansvar. Men det er ikke journalistisk forsvarligt at ignorere eller systematisk nedtone dokumenterede forhold.

Medierne har ikke en juridisk pligt til at følge regeringens udenrigspolitik. De har derimod en særlig demokratisk forpligtelse til at undersøge magtudøvelse, informere offentligheden og stille kritiske spørgsmål.

Det er derfor nødvendigt at stille danske medier følgende spørgsmål:

Hvorfor har Danmarks militære og logistiske forbindelser til Israel ikke fået en mere omfattende og vedvarende journalistisk behandling?

Hvorfor bliver de danske virksomheders rolle i F-35-programmet ikke fulgt op med samme intensitet som de politiske diskussioner om våbeneksport?

Hvorfor bliver Højesterets afvisning af Oxfam-sagen ikke behandlet som et grundlæggende spørgsmål om adgang til retlig kontrol?

Og hvorfor er det så vanskeligt at få en konsekvent offentlig debat om Danmarks mulige medvirken til internationale forbrydelser?

Det er ikke i sig selv bevis for, at danske journalister eller medier har begået en forbrydelse. Men journalistisk passivitet, manglende kritisk kontrol og ukritisk videreformidling af politiske narrativer kan have alvorlige demokratiske konsekvenser.

> **Mediernes opgave er ikke at beskytte regeringens udenrigspolitiske linje. Deres opgave er at kontrollere den.**

8. Danske pensionskasser – befolkningens pensionsopsparinger i virksomheder med forbindelser til den ulovlige besættelse

En anden økonomisk dimension er de danske pensionskassers investeringer.

Millioner af danskere indbetaler gennem arbejdsmarkedspensioner og lovbestemte ordninger til pensionssystemer, som forvalter enorme kapitalbeløb.

Disse midler investeres globalt, og pensionskasserne har derfor et betydeligt ansvar for, hvilke virksomheder de finansierer.

I marts 2026 offentliggjorde Mellemfolkeligt Samvirke rapporten:

Pengene ud af ulovlige bosættelser – Om danske pensionsselskabers investeringer i virksomheder, der profiterer af Israels ulovlige bosættelser.

Rapporten dokumenterer, at danske pensionsselskaber ved udgangen af 2025 havde investeringer på samlet 6,3 milliarder kroner i aktier og virksomhedsobligationer i seks virksomheder, der er opført på FN's liste over virksomheder med aktiviteter i de ulovlige israelske bosættelser.

De seks virksomheder er:

1. Airbnb
1. Booking.com
1. Expedia
1. Fosun International
1. Heidelberg Materials
1. Motorola Solutions

De samlede investeringer fordeler sig således:

Pensionsselskab	Investeringer
PFA	1.349 mio. kr.
AP Pension	1.205,7 mio. kr.
Industriens Pension	911,9 mio. kr.
Danica	895 mio. kr.
PensionDanmark	468,1 mio. kr.
PenSam	374,2 mio. kr.
Velliv	346,4 mio. kr.
PKA	266,2 mio. kr.
Sampension	208,1 mio. kr.
P+	150,5 mio. kr.
Lægernes Pension	126,1 mio. kr.
PBU	0 kr.
AkademikerPension	0 kr.
Lærernes Pension	0 kr.

Samlet: 6.301,2 millioner kroner.

Det er ikke investeringer i abstrakte finansielle produkter uden forbindelse til virkeligheden.

Rapporten beskriver konkrete økonomiske aktiviteter i de besatte områder.

Det gælder blandt andet:

1. Airbnb, Booking.com og Expedia, som formidler ferieophold og udlejning i ulovlige bosættelser.
1. Motorola Solutions, som leverer overvågnings- og sikkerhedsteknologi til israelske militære og bosættelsesrelaterede aktører.
1. Heidelberg Materials, som er involveret i udnyttelse af naturressourcer og produktion af materialer med tilknytning til bosættelserne.

Det er vigtigt at skelne mellem investeringer i virksomheder med aktiviteter i ulovlige bosættelser og direkte finansiering af militære operationer eller folkedrab. Rapporten dokumenterer det første. Den dokumenterer ikke, at samtlige pensionsinvesteringer finansierer våben eller direkte medvirker til folkedrab.

Men det ændrer ikke ved det centrale juridiske og etiske spørgsmål: Danske pensionsopsparinger må ikke bidrage til at opretholde en ulovlig situation.

Den Internationale Domstols rådgivende udtalelse fra juli 2024 fastslår, at stater skal undlade at yde bistand eller støtte til opretholdelsen af Israels ulovlige tilstedeværelse i de besatte palæstinensiske områder.

Denne forpligtelse er ikke begrænset til staten som direkte aktør. Den rejser også spørgsmål om de økonomiske relationer, der bidrager til at opretholde den ulovlige situation.

Det er derfor ikke tilstrækkeligt for pensionskasserne at henvise til, at investeringerne foretages gennem almindelige globale aktieporteføljer.

De har et selvstændigt ansvar for at undersøge deres investeringer, identificere risici for menneskerettighedskrænkelser og handle, når deres investeringer bidrager til alvorlige negative konsekvenser.

Det er særligt bemærkelsesværdigt, at tre pensionsselskaber – PBU, AkademikerPension og Lærernes Pension – i løbet af 2025 gennemførte fuldt frasalg af de investeringer, rapporten omfatter.

Det viser, at det er muligt at handle.

Hvorfor skal andre pensionskasser så fortsat fastholde milliardinvesteringer i virksomheder, der er opført på FN's liste?

ATP – direkte medejer og finansiel partner i den danske forsvarsvirksomhed TERMA

ATP's rolle adskiller sig væsentligt fra de almindelige porteføljeinvesteringer, der er beskrevet ovenfor.

ATP er ikke blot en institutionel investor med indirekte aktiebeholdninger i virksomheder, der har forbindelser til Israel. ATP har gennem ATP Langsigtet Dansk Kapital indgået som direkte minoritetsejer i TERMA A/S – en central dansk forsvarsvirksomhed, der leverer komponenter til F-35-kampflyprogrammet, herunder systemer, som indgår i israelske kampfly.

ATP offentliggjorde investeringen den 19. juni 2024. Ifølge ATP's egen pressemeddelelse består investeringen af et **etcifret milliardbeløb**, sammensat af både en egenkapitalinvestering og en lånefacilitet til TERMA.

Det er dermed ikke alene tale om, at ATP har købt en mindre aktiepost. ATP har stillet en betydelig samlet kapitalramme til rådighed for virksomhedens videre udvikling og vækst.

Ejerregistreringen viser, at ATP Langsigtet Dansk Kapital har en ejerandel på 10–14,99 % og en stemmeandel på 10 % i TERMA. ATP er dermed en betydelig minoritetsejer med en direkte økonomisk interesse i virksomhedens fortsatte vækst og værdiskabelse.

ATP indtrådte samtidig i TERMA's bestyrelse med et menigt bestyrelsesmedlem. ATP har således ikke alene en finansiel relation til virksomheden, men også en formel plads i dens øverste ledelsesorgan.

Thomas B. Thriges Fond er fortsat majoritetsejer.

Det er særligt væsentligt, at ATP's investering ifølge ATP's egen offentliggørelse blev foretaget som led i TERMA's vækststrategi. TERMA havde fremlagt en ambition om at fordoble omsætningen over tre år, og den tilførte kapital skulle blandt andet understøtte virksomhedens videre vækst og muligheder for opkøb.

ATP har dermed medvirket til at stille egenkapital og finansiering til rådighed for TERMA, som producerer komponenter til F-35-kampflyene, som Israel anvender til at begå krigsforbrydelser i Gaza og regionen

som helhed.

Det skærper spørgsmålet om ATP's ansvar betydeligt.

> **ATP's forbindelse til TERMA er ikke en perifer eller indirekte investering. Den består af direkte ejerskab, betydelig kapitaltilførsel og bestyrelsesrepræsentation i den virksomhed, hvis komponenter indgår i israelske F-35-kampfly.**

Når det samtidig er dokumenteret, at Terma-komponenter indgår i israelske F-35-fly, og at et danskudstyret israelsk F-35-fly blev anvendt i angrebet på Mawasi i Gaza den 13. juli 2024, er der grundlag for at stille langt mere konkrete spørgsmål til ATP end til pensionskasser, der alene har almindelige, passive aktiebeholdninger.

Det betyder ikke, at ATP's investering i sig selv beviser strafbar medvirken til krigsforbrydelser eller folkedrab. Men det betyder, at ATP's direkte økonomiske og institutionelle involvering i TERMA må undersøges særskilt og langt mere indgående.

Der må blandt andet stilles spørgsmål om:

1. Hvilken viden ATP havde om TERMA's leverancer til F-35-programmet og de israelske slutbrugere, da investeringsaftalen blev indgået i 2024.
1. Hvilken viden ATP siden har fået om anvendelsen af Terma-komponenter i israelske kampfly og de dokumenterede angreb i Gaza.
1. Om ATP's investeringsansvarlige og bestyrelsesrepræsentant har foretaget konkrete vurderinger af virksomhedens leverancer og risikoen for medvirken til internationale forbrydelser.
1. Om ATP har stillet krav til TERMA om slutbrugerforhold, eksportkontrol, menneskerettigheder og standsning af leverancer med uacceptabel risiko.
1. Hvilke betingelser der gælder for ATP's lånefacilitet, og om finansieringen direkte eller indirekte understøtter produktion, kapacitetsudvidelser eller aktiviteter med militær anvendelse.
1. Om ATP efter offentliggørelsen af yderligere dokumentation har genovervejet investeringen, lånefaciliteten eller sin fortsatte bestyrelsesrepræsentation.

Det er ikke tilstrækkeligt, at ATP henviser til, at investeringen skal skabe et attraktivt afkast for medlemmerne eller styrke dansk forsvarsindustri. ATP forvalter pensionsmidler på vegne af millioner af danskere og har derfor et ansvar for at undersøge de menneskeretlige og folkeretlige konsekvenser af sine investeringer.

ATP's egen beskrivelse af Langsigtet Dansk Kapital fremhæver aktivt ejerskab, langsigtet partnerskab og deltagelse i selskabernes udvikling. Det gør det endnu mere relevant at undersøge, hvilken konkret indflydelse ATP har udøvet i TERMA, og om denne indflydelse er blevet anvendt til at adressere virksomhedens leverancer til militære slutbrugere i Israel.

> **Når ATP både ejer en betydelig del af TERMA, stiller yderligere lånekapital til rådighed og har en repræsentant i virksomhedens bestyrelse, kan ATP's rolle ikke reduceres til passiv kapitalforvaltning.**

Det er netop denne direkte og aktive involvering, der gør ATP's position særlig alvorlig i forhold til de øvrige danske pensionskasser. ATP's fortsatte finansielle engagement skal derfor undersøges i sammenhæng med TERMA's produktion, eksport, slutbrugere og den dokumentation, der foreligger om anvendelsen af virksomhedens komponenter i israelske militære operationer.

Det er nødvendigt at få fuld gennemsigtighed om investeringens størrelse, lånefacilitetens vilkår, ATP's beslutningsgrundlag og den løbende kontrol med TERMA's aktiviteter.

> **Danskernes pensionsmidler skal ikke blot vurderes på deres økonomiske afkast. De skal også vurderes på, hvilke aktiviteter og konsekvenser de er med til at finansiere.**

9. Fagbevægelsen – et ansvar, der ikke kan delegeres væk

Der er endnu en aktør, som ikke må undgå offentlig granskning: Den danske fagbevægelse.

Fagforeningerne spiller en afgørende rolle i det danske pensionssystem. De er med til at forhandle de kollektive overenskomster, som danner grundlag for arbejdsmarkedspensionerne, og de har repræsentation i centrale pensionsinstitutioners ledelses- og bestyrelsesstrukturer.

Det gælder blandt andet ATP, hvor lønmodtagersiden er repræsenteret gennem Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) og en række fagforbund.

ATP's bestyrelse består af lige mange repræsentanter fra arbejdsgiver- og lønmodtagersiden samt en uafhængig formand.

Blandt de repræsenterede faglige organisationer findes blandt andre 3F, Dansk Metal, HK, FOA og flere andre forbund.

PensionDanmark har ligeledes en struktur, hvor faglige organisationer og arbejdsgiverorganisationer spiller en central rolle i pensionsordningens ledelse og branchebestyrelser.

Det betyder, at fagbevægelsen ikke blot er en ekstern kritiker af pensionskassernes investeringsbeslutninger.

Den har også institutionel indflydelse og mulighed for at rejse spørgsmål, stille krav og arbejde for ændringer.

Derfor må fagbevægelsen også stilles til ansvar for, hvordan denne indflydelse anvendes.

Hvis fagforeningerne kan mobilisere medlemmer til demonstrationer, politiske kampagner og solidaritetsaktioner for Palæstina, men samtidig undlader at bruge deres indflydelse i pensionssystemerne til at kræve et stop for investeringer, der understøtter ulovlige bosættelser, opstår der et alvorligt misforhold mellem deres offentlige solidaritet og deres institutionelle handlinger.

Det er ikke tilstrækkeligt at udtrykke bekymring.

Fagbevægelsen bør konkret:

1. Kræve fuld offentliggørelse af pensionskassernes investeringer i virksomheder med forbindelse til Israel og de besatte palæstinensiske områder.
2. Arbejde for øjeblikkeligt frasalg af investeringer i virksomheder, der er opført på FN's liste over aktiviteter i de ulovlige bosættelser.
3. Sikre, at pensionskasserne gennemfører selvstændige vurderinger af investeringer i våbenproducenter og militære leverandører, der bidrager til israelske militære operationer.
4. Kræve bindende investeringspolitikker, som udelukker virksomheder, der medvirker til folkedrab, krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden eller opretholdelsen af ulovlig besættelse.
5. Give medlemmerne reel indflydelse på pensionskassernes etiske investeringspolitik.
6. Kræve en redegørelse fra ATP for investeringen i TERMA, herunder egenkapitalandelen, lånefaciliteten, bestyrelsesrepræsentationen og de konkrete krav, ATP stiller til virksomhedens eksport og slutbrugere.
7. Kræve, at ATP offentliggør, hvordan selskabet har vurderet risikoen ved at finansiere en forsvarsvirksomhed, hvis komponenter indgår i israelske kampfly.

Fagbevægelsen repræsenterer millioner af lønmodtagere. Den har derfor både en demokratisk og institutionel mulighed for at påvirke, hvordan medlemmernes pensionsmidler anvendes.

> **Solidaritet er ikke kun et spørgsmål om, hvad man siger på en demonstration. Det er også et spørgsmål om, hvad man accepterer i de bestyrelseslokaler, hvor medlemmernes penge forvaltes.**

10. Danmark og det internationale ansvar – hvornår bliver passivitet til medvirken?

Det samlede billede rejser et grundlæggende spørgsmål om Danmarks internationale ansvar.

Vi har:

1. En regering, der fortsat fastholder militære samarbejdsstrukturer med USA, selv om amerikanske og israelske våbensystemer anvendes i operationer, der er genstand for alvorlige folkeretlige konklusioner.
1. Danske virksomheder, der leverer komponenter til F-35-kampfly, som anvendes af Israel.
1. Danske transport- og logistikvirksomheder, der er blevet forbundet med transport af militært materiel til Israel.
1. En stat, der ikke har gennemført et generelt våbenembargo mod Israel.
1. Et retssystem, hvor Højesteret har afvist, at de fire humanitære organisationer kunne få prøvet lovligheden af de omhandlede F-35-eksporttilladelser.
1. Danske pensionskasser med milliardinvesteringer i virksomheder, der ifølge FN er involveret i aktiviteter i de ulovlige bosættelser.
1. En fagbevægelse, der har repræsentation og indflydelse i centrale pensionsinstitutioner.
1. ATP, der gennem direkte ejerskab, en betydelig egenkapitalinvestering, en lånefacilitet og bestyrelsesrepræsentation er økonomisk og institutionelt involveret i TERMA, en dansk forsvarsvirksomhed med leverancer til F-35-programmet og komponenter i israelske kampfly.

Det er ikke nødvendigvis sådan, at hvert enkelt af disse forhold isoleret set udgør en international forbrydelse.

Men tilsammen udgør de et omfattende netværk af politiske, industrielle, økonomiske og logistiske forbindelser, som kræver en grundig og uafhængig undersøgelse.

Efter reglerne om internationalt statsansvar kan en stat blandt andet ifalde ansvar, hvis den med kendskab til de relevante omstændigheder yder bistand eller støtte til en anden stats internationalt ulovlige handlinger, når de øvrige juridiske betingelser er opfyldt.

Folkedrabskonventionens artikel I indebærer desuden en selvstændig forpligtelse til at forebygge folkedrab.

Det betyder, at Danmark ikke blot skal undlade selv at begå folkedrab. Danmark skal også anvende de midler, der med rimelighed står til rådighed, for at forhindre det, når landet får kendskab til en alvorlig risiko.

Det er derfor nødvendigt at undersøge, om danske myndigheder, virksomheder og institutioner har handlet i overensstemmelse med disse forpligtelser.

Der bør foretages en uafhængig gennemgang af:

1. Alle relevante danske eksporttilladelser til F-35-programmet.
1. Danske virksomheders militære leverancer og deres kendte slutbrugere.
1. Transport af militært materiel til Israel gennem danske virksomheder og danske skibe.
1. Den danske stats kontrol med militærrelaterede eksport- og transportaktiviteter.
1. Danske pensionskassers investeringer i virksomheder med forbindelse til ulovlige bosættelser og militære leverandørkæder.
1. ATP's investering i TERMA, herunder den samlede kapitaltilførsel, lånefacilitetens vilkår, bestyrelsesrepræsentationen og ATP's kendskab til virksomhedens leverancer og slutbrugere.

1. Politiske beslutninger og myndigheders reaktioner på den dokumentation, der har været tilgængelig siden 2023.

Det skal undersøges, hvem der vidste hvad, hvornår de vidste det, hvilke handlemuligheder de havde, og hvorfor de ikke blev anvendt.

Hvis der foreligger grundlag for ansvar, skal dette kunne prøves ved kompetente nationale og internationale instanser.

11. Strafferetligt ansvar – individuelt forsæt, fælles forsæt og bevidst medvirken

Når ledelser i TERMA, øvrige danske leverandørvirksomheder og finansielle institutioner fortsætter leverancer, finansiering eller investeringer efter at være blevet bekendt med omfattende dokumentation for internationale forbrydelser, opstår der et konkret spørgsmål om muligt strafansvar for medvirken.

Det afgørende er ikke alene, hvad virksomhederne har leveret eller finansieret, men også hvad de ansvarlige personer vidste, hvornår de fik denne viden, hvilke beslutninger de derefter traf, og hvilken forbindelse deres handlinger havde til de forbrydelser, som bistanden muliggjorde.

Fælles forsæt og koordineret medvirken

Det skal undersøges, om der foreligger et fælles forsæt mellem relevante aktører – herunder leverandører, finansielle institutioner, mellemled og eventuelt andre involverede – om gennem fortsatte leverancer, finansiering eller anden praktisk bistand at understøtte aktiviteter, som udgør eller bidrager til internationale forbrydelser.

Et fælles forsæt kan ikke forudsættes alene på baggrund af parallelle forretningsbeslutninger. Det kan imidlertid være relevant at undersøge, om der gennem aftaler, korrespondance, møder, risikovurderinger, interne beslutningsprocesser eller andre konkrete omstændigheder kan påvises en bevidst koordinering eller et fælles formål.

Det skal ligeledes undersøges, om de enkelte beslutningstagere har haft individuelt forsæt til at yde bistand, og om de har haft den fornødne viden om forbrydelsernes karakter og de konkrete konsekvenser af deres handlinger.

Romstatuttens artikel 25, stk. 3, litra c, omfatter personer, der forsætligt yder bistand eller stiller midler til rådighed med henblik på at lette gennemførelsen af en forbrydelse. Artikel 25, stk. 3, litra d, omhandler bidrag til en forbrydelse begået af en gruppe personer med et fælles formål, når de nærmere betingelser om forsæt og viden er opfyldt. Bestemmelserne viser, at både individuel bistand og deltagelse i en gruppe med et fælles formål kan være relevante ansvarsgrundlag.

Efter dansk strafferet skal medvirkensansvaret i straffelovens § 23 ligeledes inddrages. Bestemmelsen omfatter medvirken gennem tilskyndelse, råd eller dåd. Det konkrete ansvar afhænger af den relevante forbrydelses gerningsindhold og de subjektive betingelser, der gælder for den.

Ledelsesansvar og virksomhedernes fortsatte leverancer

Det bør derfor undersøges konkret, hvad ledelserne i TERMA og andre danske leverandørvirksomheder har vidst om:

1. De dokumenterede angreb og de internationale forbrydelser, som de leverede komponenter eller systemer indgår i.
1. De israelske slutbrugere og den militære anvendelse af de leverede produkter.
1. Den dokumentation, der er offentliggjort af FN-organer, menneskerettighedsorganisationer og undersøgende medier.
1. Eksporttilladelsernes betingelser, slutbrugererklæringer og eventuelle advarsler om risikoen for anvendelse i strid med international ret.

1. De interne juridiske vurderinger og risikovurderinger, der er foretaget efter offentliggørelsen af dokumentationen.
1. De konkrete beslutninger om at fortsætte, ændre eller standse leverancerne.

Hvis ansvarlige personer efter at have opnået den fornødne viden aktivt beslutter at fortsætte bistand, som konkret og væsentligt bidrager til forbrydelserne, kan der være grundlag for en strafferetlig efterforskning af deres personlige ansvar. Det samme gælder, hvis dokumentationen viser, at flere aktører bevidst har koordineret deres handlinger med et fælles formål om at opretholde denne bistand.

En eksporttilladelse eller en kontrakt med en udenlandsk samarbejdspartner er ikke i sig selv en strafferetlig immunitet. Myndighedernes godkendelse fritager ikke automatisk en virksomhed eller dens ledelse for ansvar, hvis de selvstændige betingelser for strafbar medvirken er opfyldt.

Pensionskasser og finansielle beslutningstagere

Tilsvarende skal ledelser, investeringsansvarlige og bestyrelser i danske pensionskasser undersøges, når de fastholder eller udvider investeringer i virksomheder, hvis aktiviteter er dokumenteret forbundet med ulovlige bosættelser, militær produktion eller andre alvorlige krænkelser.

Det er nødvendigt at skelne mellem almindelige passive aktiebeholdninger og mere direkte finansiel bistand, eksempelvis målrettet finansiering, lån, garantier, underwriting eller investeringer, der konkret understøtter bestemte aktiviteter.

Det forhold, at en pensionskasse ejer aktier i en virksomhed, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at fastslå medvirken til folkedrab. Men hvis ledelsen har konkret viden om bestemte aktiviteter og bevidst beslutter at stille finansielle midler til rådighed for at understøtte dem, skal det undersøges, om handlingerne opfylder betingelserne for strafbar medvirken. Det gælder også spørgsmålet om individuelt eller fælles forsæt.

ATP's investering i TERMA kræver i denne sammenhæng en særskilt vurdering. ATP har ikke alene en passiv aktiepost, men har stillet både egenkapital og en lånefacilitet til rådighed, indtrådt i bestyrelsen og dermed opnået en direkte institutionel forbindelse til virksomhedens udvikling.

Det skal undersøges, hvilken viden ATP's ansvarlige beslutningstagere havde om TERMA's militære leverancer, hvilke risikovurderinger der blev foretaget, og om ATP's fortsatte finansiering og ejerskab efterfølgende er blevet opretholdt på trods af konkret viden om de relevante slutbrugere og anvendelser.

Hvis der foreligger dokumentation for, at finansieringen bevidst er blevet opretholdt med henblik på at understøtte aktiviteter, der udgør internationale forbrydelser, eller at ATP's ansvarlige personer har indgået i et fælles formål om at yde sådan bistand, skal dette undersøges efter de relevante strafferetlige regler.

Virksomhedsansvar og krav om efterforskning

Straffelovens §§ 25-27 og § 306 giver mulighed for strafansvar for juridiske personer, når lovens betingelser er opfyldt. Et eventuelt virksomhedsansvar skal vurderes særskilt fra det personlige ansvar for direktører, bestyrelsesmedlemmer og andre beslutningstagere.

Det er derfor ikke tilstrækkeligt at undersøge virksomhedernes formelle eksporttilladelser eller deres offentlige erklæringer. Myndighederne må undersøge de faktiske leverancer, slutbrugerne, den interne viden, beslutningsprocesserne og eventuelle forbindelser mellem de involverede aktører.

Kravet er efterforskning – ikke forhåndsfrifindelse

Når der foreligger omfattende dokumentation for internationale forbrydelser, og danske aktører fortsætter med at levere, finansiere eller på anden måde understøtte de relevante aktiviteter, kan spørgsmålet om medvirken ikke afvises med henvisning til, at der er tale om almindelige kommercielle dispositioner.

Der skal foretages en reel undersøgelse af, om bestemte personer og virksomheder har ydet strafbar bistand, om de har handlet med det nødvendige forsæt, og om der har foreligget et fælles formål eller en koordineret indsats.

Det er ikke en automatisk konklusion om skyld. Det er et krav om, at der ikke gives politisk, økonomisk eller institutionel beskyttelse mod en efterforskning, når der foreligger konkrete omstændigheder, som kan begrunde mistanke om strafbar medvirken.

DEN DANSKE Dobbeltstandard – og det ansvar, vi ikke længere kan løbe fra

Danmark kan ikke fortsætte med at præsentere sig selv som en konsekvent forsvarer af international ret, mens danske virksomheder, statslige myndigheder og finansielle institutioner opretholder forbindelser, der kan bidrage til Israels ulovlige militære og territoriale aktiviteter.

Danmark kan ikke henvise til folkedrabskonventionen, når det gælder andre stater, og samtidig behandle sine egne militære og økonomiske interesser som en undtagelse.

Danmark kan ikke tale om menneskerettigheder og samtidig undlade at undersøge, om danske produkter, transporter og investeringer bidrager til alvorlige forbrydelser.

Danmark kan ikke kræve international ansvarlighed, hvis danske politikere, myndigheder og virksomheder ikke selv er underlagt effektiv kontrol.

Og danske pensionskasser kan ikke fortsætte med at forvalte befolkningens opsparinger uden at tage et konkret ansvar for de menneskerettighedsmæssige konsekvenser af investeringerne.

Det er ikke nok at sige, at man støtter en tostatsløsning, ønsker våbenhvile eller er bekymret over udviklingen.

Det afgørende er, om man er villig til at ændre de politiske, økonomiske og militære strukturer, som bidrager til at opretholde den situation, man offentligt fordømmer.

> **Danmark skal ikke blot fordømme forbrydelserne. Danmark skal sikre, at danske ressourcer ikke bidrager til dem.**

Vi kræver derfor:

1. Et øjeblikkeligt stop for danske våbenleverancer og militære komponenter, hvor der er en uacceptabel risiko for anvendelse til folkedrab, krigsforbrydelser eller andre alvorlige internationale forbrydelser.
1. En uafhængig undersøgelse af Danmarks deltagelse i F-35-programmet og de danske komponenters anvendelse i israelsk militærflyvning.
1. En fuldstændig undersøgelse af Mærsks, DSV's og H. Folmer & Co.'s transport af militært materiel til Israel.
1. En offentlig redegørelse for danske myndigheders kendskab til og kontrol med disse leverancer og transporter.
1. En undersøgelse af, om danske politiske beslutningstagere og myndigheder har tilsidesat deres internationale forpligtelser.
1. Reel adgang til domstolsprøvelse af statslige beslutninger om våbeneksport og militær støtte.
1. Stop for investeringer i virksomheder, der medvirker til at opretholde Israels ulovlige besættelse og bosættelser.
1. Fuld gennemsigtighed i ATP, PensionDanmark og de øvrige pensionskassers investeringer.
1. En særskilt og uafhængig undersøgelse af ATP's investering i TERMA, herunder ejerandelen, egenkapitalinvesteringen, lånefaciliteten, bestyrelsesrepræsentationen og ATP's viden om virksomhedens leverancer til israelske militære slutbrugere.

1. Et klart krav til fagbevægelsen om at anvende sin repræsentation og indflydelse i pensionssystemerne til at sikre ansvarlige investeringer.
1. En konsekvent dansk udenrigspolitik, hvor international ret gælder uanset statens politiske og militære alliancer.
1. En uafhængig undersøgelse af muligt individuelt og virksomhedsbaseret strafansvar for danske beslutningstagere og aktører, der efter dokumenteret kendskab har fortsat leverancer, finansiering eller anden bistand, som kan udgøre strafbar medvirken.
1. En undersøgelse af, om der foreligger fælles forsæt eller koordineret medvirken mellem relevante virksomheder, finansielle institutioner, mellemled og andre aktører.

Det er ikke et spørgsmål om politisk sympati for den ene eller den anden part.

Det er et spørgsmål om international ret, menneskeliv og ansvarlighed.

Det palæstinensiske folk skal ikke alene kæmpe mod Israels militære overgreb. De skal heller ikke være ofre for et internationalt system, hvor politiske alliancer, økonomiske interesser og institutionel passivitet gør det muligt at fortsætte forbrydelserne.

Og de skal ikke være ofre for danske beslutninger, danske virksomheder og danske investeringer, som vi som befolkning aldrig har fået mulighed for reelt at tage stilling til.

> **Vi kan ikke kræve ansvarlighed af verden, hvis vi ikke selv er villige til at tage ansvar.**
>
> **Ingen retfærdighed uden ansvarlighed. Ingen international ret med særregler. Ingen danske penge, våben eller ressourcer til folkedrab og ulovlig besættelse.**
>
> **Palæstina skal være frit. Og Danmark skal tage ansvar for sin egen rolle.**